

реалізацію її потенційних можливостей, адекватне сприйняття навколишнього світу і свого місця в ньому, багатство емоційного й духовного життя, високий рівень фізичного здоров'я та моральної культури. Професійна самоактуалізація визначається як пошук себе в професії, уточнення своєї професійної ролі, образу «Я», професійного іміджу, індивідуального стилю професійної діяльності, визначення та досягнення власних професійних перспектив, формулювання професійних цілей, мотивація до гармонійного розкриття та утвердження особистісного творчого потенціалу. Таким чином, професійна самоактуалізація є складним, багатоступеневим процесом цілеспрямованого поступального професійного розвитку зрілої особистості, в ході якого реалізується особистісно-професійний потенціал педагога, створюються можливості не лише крокувати до професійних вершин, успішно реалізуючи свої здібності, мобілізуючи наявні резерви, а й досягати найвищого рівня на відповідному життєвому етапі – професійного «акме» [1].

Професійна самоактуалізація як комплексний і багатокomпонентний процес здійснюється поетапно (М. Г. Ткалич): від самовизначення, далі самовираження у професійній діяльності до особистісної самоактуалізації і, нарешті, досягнення професійного «акме». Самоактуалізація проявляється у професійній самомотивації особистості майбутнього педагога, зорієнтованості на отримання професії, прагненні досягати кращого результату, вмотивованості окремих дій в контексті реалізації обраної спеціальності, змагальності у порівнянні результатів праці з іншими колегами, побудові професійної перспективи.

Розгляд проблем професійної самоактуалізації дає можливість зробити висновок, що самоактуалізація педагога – це процес постійної роботи над собою, це рух уперед, до досконалості, до ідеалу професійного і особистісного «Я», що є відповіддю на виклики сучасної початкової освіти. Самоактуалізацію можна вважати показником повноти самореалізації особистості педагога. Вона відображає ступінь розвитку самосвідомості, рівень орієнтованості у життєвих і соціальних ситуаціях, наявність потенційних та реальних можливостей особистості, рівень морально-вольової зрілості в управлінні життєвими процесами та подоланні життєвих труднощів. Професійна самоактуалізація особистості вчителя початкових класів складає надійну основу для його системного цілеспрямованого саморозвитку. В умовах кардинальних трансформацій в освітньому просторі професійний саморозвиток, будучи пріоритетним напрямом становлення педагога, має постійно активізуватися, з тим щоб забезпечити успішність як власної професійної діяльності конкретного вчителя, так і ефективність цілісної освітньої системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акмеологічні засади професійної самореалізації вчителів у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів : колективна монографія / Л. С. Рибалко, Р. І. Черновол-Ткаченко, Т. В. Куценко. Х. : Вид. група «Основа», 2017. 128 с.
2. Дем'яненко Н.М. Інноваційні трансформації освітнього простору педагогічного університету. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. № 130.* 2015. С.20-25.
3. Кіт Г.Г. Професійне самовдосконалення вчителя шляхом активізації науково-методичної роботи. *Історико-педагогічні студії: Науковий часопис / Гол. ред. Н.М.Дем'яненко.* К.: В-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. Вип. 5. С. 120-121.
4. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті розвитку початкової освіти: монографія [2-е вид., перероб. і допов.]. Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2012. 343 с.
5. Лозовой В. О. Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та соціальній практиці. Монографія. Х.: Право, 2006. 256 с.
6. Мороз А.Г. Профессиональное самосовершенствование молодого учителя как необходимое условие его успешной адаптации *Мороз А.Г. Профессиональная адаптация молодого учителя.* К.: 1998. С. 201-206.
7. Пехота О. М. Індивідуальність учителя: теорія і практика: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2011. 272 с.
8. Ткалич М.Г. Психолого-організаційні детермінанти самоактуалізації менеджерів комерційних організацій: автореф. дис... канд. психол. наук. Інститут психології ім. Г.С.Костюка. К., 2006. 20 с.
9. Фрицюк В. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Вінниця, 2017. 532 с.

Ковальковська І.І.,

учитель української мови та літератури
Броварського ліцею № 5 імені Василя Стуса,
м. Бровари, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ У СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті окреслено особливості організації методичної роботи у сучасній практиці середньої школи.

Abstract. The article outlines the peculiarities of the organization of methodical work in modern high school practice.

Сьогодні перед системою післядипломної освіти постає питання впровадження нових форм та методів навчання, які б спрямували процес навчання на задоволення запитів учителів, враховували їх особисто-професійні інтереси [2, с. 11]. Логічно, що для побудови стратегії методичної підготовки було розглянуто процес організації методичної роботи. Системний аналіз проблематики довів, що для удосконалення методичної компетентності учителям української мови варто удосконалити *діагностичну функцію* для виявлення рівня певного досвіду, уміння аналізувати власні особисто-професійні якості, рівень необхідної психолого-соціологічної підтримки для удосконалення якості методичної дії. Не менш важливою є *прогностична функція* учителя української мови, володіння певним обсягом знань з планування методичної праці, напрямки розвитку фахівця свого напрямку (побудова індивідуального вектора розвитку), формування базового кейсу з кращих педагогічних досвідів, методик викладання української мови тощо. *Моделювальна функція* педагога-словесника полягає у використанні творчих підходів, підвищення мотивації до організації фахового удосконалення. *Відновлювальна функція* вчителя української мови відображається у проведенні методичної роботи з проблеми професійного вигорання фахівців, підтримки позитивного «образу педагога», прояву ініціативних знахідок, гнучкості адаптації до викликів сьогодення.

Управлінська функція вчителя-словесника координує дії фахівця, виявляє труднощі та недоліки діяльності, ознайомлює з педагогічними інноваціями, забезпечує реалізацію успішного середовища для методичного удосконалення. Різноманітні функції учителя української мови відповідають фаховим, професійним та методичним компетентностям і є базовими для удосконалення методичної підготовки.

На думку видатного педагога Ш. Амонашвілі, вагомість методичної роботи – це професійна необхідність підвищення рівня молодих педагогів та передачі знань досвідчених фахівців [1, с. 24].

Як зазначає І. Жерносек, «до масових форм методичної роботи належать педагогічні читання і конференції, шкільні семінари і практикуми, шкільні педагогічні виставки» [3, с. 61].

В інформаційному просторі сьогодення мають синтезуватися колективні та індивідуальні форми методичної роботи з персоналом, хоч найбільш поширеними серед них є наступні: педагогічні читання з певної проблематики, тематичні семінари, ярмарки педагогічних ідей, дискусії, методичні ринги, дебати тощо. Розглянемо їх сутність та завдання детальніше.

Вчителі української мови під час організації педагогічних читань звертаються до проблематики прийомів та принципів національного виховання учнів та молоді, удосконалюють методичні рекомендації щодо викладання предмету, питання побудови технології навчання.

Організуючи роботу науково-практичної конференції, методист-дорадник орієнтується на поєднання теорії та практики через поглиблене розроблення конкретної педагогічної проблеми. Для цього залучаються методисти закладів післядипломної освіти, провідні вчені, науковці, які мають системні роботи з цього напрямку.

За твердженням Т. Калугіної, науково-практичні конференції мають «орієнтувати процес методичного вдосконалення на формування спрямованості спеціаліста на самоактуалізацію та самодетермінацію» [4, с. 60]. Це відбувається через «збагачення змісту навчання системою понять і концепцій, що орієнтують фахівців на самонавчання та рефлексію» [4, с. 60]. Звичайно, що провідною тематикою науково-практичних конференцій залишається проектування практичних технологій (модульного, особисто зорієнтованого, проблемного навчання). Саме через технології відбувається віддзеркалення провідних ідей філософії освіти та парадигми навчання. На цьому методичному заході організовується зустріч практиків з науковцями, які є провідними з певної проблеми. Учасники конференції знайомляться з педагогічними новинками, обмінюються досвідом [3, с.6]. Науково-практична конференція ставить перед вченими та практиками певну проблему: донести та обґрунтувати педагогічну практику; поширювати результати творчої діяльності. Набули поширення нові форми методичної роботи: університет науково-педагогічних знань, лабораторія молодого педагога, лабораторія університетських знань.

Під час методичного удосконалення педагога можуть опрацювати програми та підручники з нової програми шкільної дисципліни, оглянути технології навчання, поглибити фахові знання.

Методисти-дорадники мають великий простір для роботи у хмарних технологіях з інформаційними базами даних, мають доповнити теоретичні положення практичним відео-супроводом, вступати у полеміку з методичних основ, тому вони мають вміння проектувати конкретні заходи щодо покращення педагогічних умов для здійснення мети та завдань методичної роботи.

Дискусії забезпечують емоційний поштовх до творчої активності, яка реалізується в конкретних діях, обговоренні, що створюються через аргументації та відстоювання власної позиції, толерантного ставлення до співрозмовника [7, с. 44].

Так, наприклад, актуальними серед педагогів є такі теми для обговорення, що стосуються проектних методик, розвитку національно-патріотичного виховання, використання ігрових технологій та хмарного забезпечення дистанційного та змішаного навчання.

Тематичний семінар з певної теми організовується для поширення передового досвіду провідних фахівців-новаторів, які аналізують педагогічні явища та поняття.

На практичному он-лайн семінарі вчителям було запропоновано інноваційний педагогічний словник понять та термінів педагога-словесника. Як показали дослідження, це збільшило словниковий запас фахівців, навчило їх оперувати науковими поняття у своїй роботі, привносити у методичну роботу елемент новизни [5,

с.14]. Завдяки практичному он-лайн семінару було досягнуто позитивного мікроклімату для навичок ділового спілкування.

Звичайно, що модераторами серії практичних он-лайн семінарів виступили методисти кабінету української мови, досвідчені педагоги-майстри, з ґрунтовною теоретичною підготовкою, великим стажем та досвідом роботи. Серед запропонованих попередньо фахівці вибрали наступні форми проведення: ІКТ в проєктних технологіях, кейс-методи, активне навчання, інтегративне спілкування та дія.

На практичних он-лайн семінарах педагогічні працівники навчалися системного підходу до визначення освітньої проблеми, вчилися дискутувати та знаходити спільну думку, маючи при цьому різне бачення тієї чи іншої ситуації, яка виникає безпосередньо на уроці. Поява інноваційних педагогічних знахідок потребувала від методичної роботи організації такої нової форми роботи як ярмарок педагогічних ідей. Така форма методичної роботи дозволяє випробувати у своєму класі щось нове, обговорити методичні рекомендації з викладання певного предмету та оцінити доцільність і практичну значущість нових праць освітян. На таких ярмарках фахівці могли познайомитися з новим дидактичним забезпеченням щодо викладання предметів (посібники, методичні буклети, підручники, розробки уроків тощо).

На методичному рингу обговорюються два питання, які опрацьовують опоненти, зокрема питання пошуку змісту упровадження у практику передових ідей.

Ведучий рингу дає методичну довідку про методичні прийоми, підходи, етапи здійснення, учасники відповідають на запитання та уточнення опонентів. Існує група захисту, яка відстоює певні позиції. Та поряд з цим є група активу, що здійснює оцінку захисту та опанування.

На методичному рингу здійснюється обговорення провідних теоретичних питань з методики викладання шкільних дисциплін, проблематики моделювання сучасного уроку відповідно до вимог часу.

Така форма методичної роботи як дебати потребує обговорення, полемічного обміну думками для проведення дискусії, формування певного ставлення до проведення вступів учасників двох суперницьких команд по чергово з кожної сторони.

Дослідник проблеми організації методичної роботи І. Пімен зазначає, що сучасні педагоги-філологи мають бути готовими до формування ключових компетентностей учнів на уроках рідної мови за допомогою постійного удосконалення форм подання матеріалу. Тому важливо під час методичної роботи застосовувати ділові ігри (лінгвістичні конкурси, турнір філологів, словесний бій, вікторини); інтегровані заняття (мозкова атака, інтерв'ю, репортаж, рецензія, коментар знавця), трансформація традиційних засобів організації: заняття-парадокс, експрес-імен, опитування, заняття-практикум [6, с. 77].

Робота у творчих діалогічних групах сприяла тому, що педагогічна ідея обговорювалася, спираючись на наукові положення, критикувалася, педагоги робили пропозиції щодо удосконалення певної ідеї, відповідали на зауваження, знаходили певну істину. Саме така форма методичної роботи як дебати потребувала від педагогів уміння оперування фактами, навичками задавання перехресних запитань, потребувала уміння переконувати та вміння вислухати іншу точку зору. Цікавою є така форма методичної роботи як круглі столи, на яких окреслюються теми для виступів, а учасники обговорюють у певному порядку відповідно до регламенту модератора та секцій питання, які обговорюються. Набуває популярності в умовах пандемії коронавірусу нетрадиційна форма методичної роботи – дистанційний методичний супровід професійного зростання фахівців. Адже інформаційне спілкування дозволяє знайти колег, бути на постійному «он-лайн зв'язку» та швидко розв'язувати педагогічні ситуації та конфлікти у чаті.

Методична виставка переслідує мету ознайомлення освітянської спільноти з останніми «педагогічними родзинками-досягненнями», методичними рекомендаціями та особливо актуальним на цей час програмним забезпеченням для середньої школи (Інтернет-дошки, сервер в школі). Поєднання презентації новинок та власного досвіду, залучення педагогічних колективів до співпраці потребує випуску рекламних буклетів та програм для ознайомлення освітян з певного фахового напрямку з сучасними тенденціями та розвитком освітянської галузі, її європеїзації.

Широко популяризувалися сьогодні у середній школі педагогічні тижні, які підводили підсумок методичної роботи з учителями на основі творчого звіту (довідь, кейс-папка, портфоліо). Завдяки такій методичній формі роботи фахівці мали змогу поглиблювати власне педагогічне бачення, бути обізнаними з різних питань та співставляти власні досягнення з інноваційною діяльністю закладу освіти.

Отже, організація методичної роботи у сучасній практиці середньої школи має бути актуальною та висвітлювати провідну ідею досвіду у напрямі навчання, виховання та розвитку учнів, представляти систему роботи, оригінальні педагогічні рішення та знахідки. Підготовка портфоліо, творчого звіту, презентація своєї роботи потребує підготовки фахівця до певної самопрезентації в освітянському просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвілі Ш.А. Роздуми про гуманну педагогіку. Київ, 1996. 124 с.
2. Гуменюк В. В., Наумчук І. А. Науково-методична робота з педагогічними кадрами. Хмельницький, 2005. 90 с.
3. Жерносек І.П. Удосконалення науково-методичної роботи в сучасних загальноосвітніх школах, ліцеях і гімназіях: монографія. Київ, 2001. 204 с.
4. Калугіна Т.В. Професійний саморозвиток як педагогічна проблема . Післядипломна освіта в Україні, №45. С. 58-61.

5. Козаков В.А. Самостійна робота студентів як дидактична робота. Київ.: НМК ВО, 1990. 61 с.
6. Пімен І. Формування ключових компетентностей учнів на уроках української мови та літератури. Київ, 1994. 78 с.
7. Післядипломна педагогічна освіта: європейські орієнтири та регіональні пріоритети: тези міжнародної наук.-практ. конференції (10 – 11 вересня 2009 р., Біла Церква) /за наук. ред. В.В. Олійника. Біла Церква, 2009. 184 с.
8. Сучасні форми роботи з педкадрами /упоряд. М.К. Голубенко. Київ: Шкільний світ, 2020. 128 с.

Кузнєцова О.А.,
студентка ІІ курсу Факультету української філології
та літературної творчості імені Андрія Малишка
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна
Науковий керівник - Вишківська В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОСЛАВ'Я В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Анотація. У статті окреслено особливості педагогічні проблеми православ'я в сучасній Україні.

Abstract. The article outlines the peculiarities of the pedagogical problem of Orthodoxy in modern Ukraine.

Питання релігії завжди залишатиметься проблемним. Майже вся історія нашої країни побудована на війнах та боротьбі за українську незалежність. Звичайно, через геополітичну ситуацію країни, яка перебуває на межі між католицько-протестантським і переважно православним світом, на порубіжжі мусульманської і християнської цивілізацій.

Народ завжди вірував у потойбічні сили, магію та мав власні переконання щодо релігійного спрямування, якого в давнину було не так багато, як сьогодні. Релігія завжди сприяла збереженню національної ідентичності. Люди створювали різні обряди і традиції, які передавали з покоління в покоління. Деякі й досі збереглися. Вірування у когось чи щось, молитва та благання про допомогу в Бога, давало людям стимул, натхнення та сили для подальшої участі у збройних повстаннях, війнах, сутичках або звичайних домашніх проблемах. Релігія для українців була важливим атрибутом для збереження етичного і правового порядку в суспільстві. Наші пращури виховували своїх дітей в релігійному середовищі, навчали усьому, що знають та вміють, аби нащадки використовували це у майбутньому, адже це було невід'ємною частиною українського люду [1].

Персональним середовищем, у якому батьки передають своїм дітям моральні цінності, є сім'я. Так формуються навички прийняття рішень та почуття власної гідності. Будучи в школі, дитина багато часу проводить у комунікації з однолітками і дорослими, які мають безпосередній психологічний вплив на дитину та її світосприйняття. Проблема православ'я у педагогіці в тому, що відбувається «заплутаність» релігій, які розпалися на декілька видів та різняться між собою створенням своїх правил і законів життя. Батьки, потрапляючи під вплив такого розпаду, обирають свою релігію та поширюють її на дітей, що спричиняє певний бар'єр зі сторони дітей, упертість і небажання слухати. Це є абсолютною неповагою до думки іншого та порушує його право на свободу віросповідання. В цьому і полягає актуальність проблеми в сучасному світі, адже, втративши віру в саму релігію, бажання мати певні знання про її види, значний вплив на навколишнє середовище, а також правильність суджень минулого, які зараз можуть бути прописані в Конституції України, молоді люди порушують усі закони поведінки, канони та рекомендації. Так зростає злочинність, безпритульність, наркоманія, алкоголізм тощо.

З власного, хоч і не великого, досвіду, можу сказати, що це і справді так. Цю тему потрібно обговорювати і вирішувати, бо поняття релігії у дітей має бути сформоване правильно, адекватно і конструктивно, без згубного впливу на них.

Релігійне виховання у навчальних закладах, яке посприяє становленню і нормалізації духовно-морального життя учнів, я вважаю, має обов'язково. Завдяки цьому молоді люди ростимуть гідними, справедливими, відповідальними та матимуть більше позитивних якостей, адже будучи навченими ще з дитинства, дотримуватимуться правил поведінки і в дорослому віці. Мені здається, що релігія була створена в давнину тими людьми, які хотіли створити «правильний» світ, без негативу і злочинності. Люди, вивчаючи Божі заповіді й читаючи Біблію, вибудовували певну картину щасливого життя. Вони вірили, що, дотримуючись тих світлих канонів, зможуть майже все: забезпечити родину, вилікуватися від хвороби, виховати дітей і дати їм достойне майбутнє, навчитися чомусь, перемогти у боротьбі тощо.